

LBRIS

We know
books

Copyright © SIONO Editura

Toate drepturile rezervate. Este interzisă reproducerea totală sau parțială a textelor pe orice suport audio, video sau electronic fără acordul în scris al editurii, cu excepția citatelor scurte, mai mici de 200 de cuvinte, necesare pentru recenzii sau referințe.

SIONO Editura

Bd. Ion Mihalache 93 - 105, Sector 1
București, România

office@sionoeditura.com
www.sionoeditura.com

Ana – Ediția a II-a

Coperta și conceptul grafic: Sasha Segal
Imagine copertă, ilustrație: Iulia Schiopu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SAVA, EM

Ana / Em Sava. - București : Siono Editura, 2021

ISBN: 978-606-95156-0-0

821.135.1

Em Sava Ana

SIONO
EDITURA

București 2021

Cuprins

Prolog.....	15
Capitolul 1.....	23
Capitolul 2.....	25
Capitolul 3.....	30
Capitolul 4.....	35
Capitolul 5.....	39
Capitolul 6.....	49
Capitolul 7.....	53
Capitolul 8.....	57
Capitolul 9.....	62
Capitolul 10.....	66
Capitolul 11.....	75
Capitolul 12.....	79
Capitolul 13.....	89
Capitolul 14.....	98
Capitolul 15.....	104
Capitolul 16.....	112

Capitolul 17.....	117
Capitolul 18.....	123
Capitolul 19.....	131
Capitolul 20.....	136
Capitolul 21.....	143
Capitolul 22.....	148
Capitolul 23.....	155
Capitolul 24.....	163
Capitolul 25.....	165
Capitolul 26.....	169
Capitolul 27.....	174
Capitolul 28.....	178
Capitolul 29.....	182
Capitolul 30.....	186
Capitolul 31.....	193
Capitolul 32.....	197
Capitolul 33.....	202
Capitolul 34.....	208
Capitolul 35.....	212
Capitolul 36.....	214
Capitolul 37.....	219
Capitolul 38.....	223
Capitolul 39.....	227

Capitolul 40	230
Capitolul 41	237
Capitolul 42	243
Capitolul 43	246
Capitolul 44	249
Capitolul 45	253
Capitolul 46	260
Capitolul 47	266
Capitolul 48	271
Capitolul 49	277
Capitolul 50	283
Capitolul 51	288
Capitolul 52	291
Capitolul 53	295
Capitolul 54	300
Capitolul 55	303
Capitolul 56	307
Capitolul 57	310
Capitolul 58	314
Capitolul 59	319
Capitolul 60	324
Capitolul 61	327
Capitolul 62	333

Capitolul 63	336
Capitolul 64	339
Capitolul 65	345
Capitolul 66	350
Capitolul 67	357
Capitolul 68	361
Capitolul 69	366
Glosar de termeni.....	373
Despre Ana	385

Prolog

– **B**unicăăă!!! Nu mai vorbi așa tare! am mieunat ca o mătă răsfățată, trăgând-o de rochie, rotindu-mi jenată ochii în stânga și-n dreapta, să fiu sigură că nu mă vede cineva cunoscut.

– No! La vreme ți-a fi rușine cu mine, mi-a răspuns la fel de sonor, cu o voce slobodă, care se izbea de toți pereții autogării, mare cât o catedrală, plină stup de oameni.

– Ai grijă să nu-ți honioșești vigănuța, continuă netulburată, făcându-mă să pufnesc roșie ca focul în obraji:

– Uff, bunică... !

Eram îmbrăcată cu o rochiță albă cu floricele albastre dintr-un material brodat, purtam niște pantofi de lac vișinii, eram știrbă și aveam un breton mult prea scurt, retezat fără milă de mama, cu două degete bune deasupra sprâncenelor, să fie sigură că nu îmi intră părul în ochi cât stau la bunici. Spânzuram cu importanță o gentuță roz, cu floricele mov aplicate și mă țineam de fustele bunicii, să nu mă pierd, că mâinile îi erau ocupate de două plase grele, de rafie.

Venise la Cluj, dis de dimineată, cu singurul autobuz, ce pornea din Sava de pe Botău în creierii nopții, la ora patru, și se întorcea spre seară, să ducă și să aducă puținii navetiști care lucrau la oraș.

Aveam vreo patru ani și începusem să mă simt domnișoară, iar bunica îmi strica imaginea cu vocea ei la fel de liberă aici, ca și acasă, în ogradă sau pe hotar.

Se așeză pe un colț de bancă acoperită cu mușama neagră.

– Hai! Stai în fotoliu până vine cursa, îmi zise, și râsul îi sună dulce-lipicios, ca la o fetiță.

Își depărtă picioarele să mă așez, ca de obicei, în „fotoliu”, adică în pliul format de rochie și șorț, și să mă sprijin cu mâinile de genunchii ei. Eram obosită și-mi era somn, așa că m-am cuibărit ascultătoare, căscând ochii și gura când autobuzul uriaș trase la peron, pufnind zgomotos și metalic ca un balaur proaspăt îmblânzit.

Într-un târziu, șoferul a deschis ușa, iar oamenii s-au urcat fără grabă, salutându-l și găsindu-și locuri.

Până dincolo de Apahida, șoseaua era asfaltată și autobuzul mesteca lin, până da cu botul în drumul pietruit. De acolo se supăra și te hurduca haotic. Mie îmi plăcea că mă saltă ca pe o minge, trecând nervos pe lângă case, păduri și dealuri. Uitam de oboseală, râzând știrb când câte o groapă mai îndrăzneată părea că vrea să-l rupă

în două. Bunica mă ținea de-o mână, să nu fac cunoștință cu podeaua, dar nu-mi strica bucuria.

Oamenii povesteau între ei, fără să le pese că aproape cădeau de pe locuri. Unii, care munciseră din greu peste zi, dormeau cu gurile căscate și cu degetele încleștate prin somn de barele scaunelor din față.

Când ajungeam în dealul Savei, bucuria mi se aduna în gât și mă ridicam pe vârfuri, întotdeauna nerăbdătoare să văd pe geam ulițele satului, înșirate cumiți ca într-un fund de căldare cu marginile întinse și împădurite până spre casa bunicilor, din spatele căreia grădina țâșnea îndrăzneată până sus pe deal, la morminte, unde nucul mare și bătrân stătea de pază. Cele două biserici, ca doi ochi de veghe, păreau dinadins așezate fiecare la câte un capăt de sat. Cea românească, micuță și veche de multe sute de ani, era ocrotită de coroanele rotunde ale pomilor bătrâni ce o înconjurau, iar cea ungurească, albă, se înălța luminoasă, având în spate tufe mari de melin.

Bunicul, însoțit de Rimbor, ne aștepta pe Botău și lua greutățile din mâinile bunicii:

– Ați venit, Ană? o întreba cu vocea aceea dragă și caldă, cu care-mi spunea în fiecare seară povești și mă învăța rugăciuni.

Apoi se întorcea către mine și mă stârnea la vorbă. Asculta serios ce-i spuneam, se mira și mă aproba, dar avea muguri de răs în privirea lui albastră de Moș

Crăciun. Blând și bun era bunicul și-l iubeam de nu mai puteam.

Nu-mi venea să cred când mătușile îmi povesteau că, pe vremea când erau ele copii, bunicul le pedepsea și le punea în genunchi.

Rimbor dădea din coadă și mă adulmeca, fericit și el că mă vede. De la punte nu mai aveam răbdare și o luam la fugă pe rât să ajung mai iute în ogradă, să văd ce s-a mai întâmplat în lipsa mea și să mă dau pe hinta atârnată de bunicu' pe-o creangă groasă a pomnițerului ce acoperea ca o umbrelă întreaga ogradă. Era așa de mare că se întindea până la poiată, iar crengile lui cred că ajungeau în cer.

Bunicii veneau fără grabă, povestind și zâmbind, bucuroși de parcă ar fi fost despărțiți mult timp, nu doar câteva ore și, chiar dacă nu eram atentă la vorbele lor, mă adia dulceața vocilor care se împleteau la fel de strașnic ca și lanțul din care era făcut huțuțul meu.

Bunica se apuca să facă de cină și mă chema să o ajut. Cu Rimbor după mine, mă duceam să-i aduc petrinjei. Pe el îl lăsam la porțiță, să nu rupă straturile și să nu se încâlcească în roșii, în ardei, în busuioc ori în alte multe tufe verzi, pentru că grădinața era o adevărată împărăție: un soi de pădure miniaturală unde eu, un priceput Gulliver al piticilor, pășeam cu grijă, să nu calc, de pildă,

pe frunzele de castraveți. Erau supărăcioși dumnealor și se făceau amari dacă se întâmpla cumva accidentul.

În ogradă, parfumul cald de struguri și de prune coapte era tulburat de aromele ce veneau din cohie. Bunica amesteca iute în laboș. Făcea tocană albă și mămăligă. Eu ședeam pe scăunelul făcut de bunicu' și povesteam, iar Rimbor stătea lângă mine, ascultându-mă cu o ureche și adulmecând mirosul ce-l zăpăcea de poftă. Două mâțe se jucau fără frică lângă el, știind, dintr-o lungă conviețuire, că, deși mare, roșcovanul era moale ca o perină, speriiind doar străinii ce ar fi cutezat să pună piciorul în ograda noastră.

Când era gata mâncarea, bunica mă trimitea să-l chem pe bunicu'. El mulgea vacile și-mi dădea să beau lapte direct din șuștar. Râdea și-mi zicea să nu spun la nimeni, dar bunica mă prindea, că aveam mustăți și eu, ca mâțele.

Ne așezam la masă și mie-mi puneam în farfurie inima, sufletul și bătuca găinii. Dădeam toate oasele lui Rimbor. Îmi era mai drag decât mâțele, că era prietenul meu. Pe ulița bunicii nu prea erau copii cu care să mă joc. Doar Cristina lui cecea Ion, dar ea era fată mare.

Bunica împăca la sfârșit pe toată lumea, hrănind frățește și câinele și mâțele, făcându-se că nu știe de porția primită de la mine de blănos.

Seara se lăsa dumnezeiește la Sava și adormeam în brațele bunicii, auzind ca prin vis vocea caldă a bunicului:

– Te-ai învelit bine, Ană? Ai grijă să nu răcești.

Mirosea a gutui și-a icoane, iar eu dormeam somn fără vise.

*Și-am adus-o cu mine peste
mări și peste țări, dragă
amintire, purtând în lutul ei
rotund și curat povestea cu
cocoșul și găina, dragostea
sfântă a bunicilor, albastrul
liniștii copilăriei mele și
parfumul de gutui și prune
coapte al Savei.*

Capitolul 1

20 iulie 1920

– *N*iculaie!!! Hai c-o scăpat mă-ta!

Copilul se ridică alene de pe marginea șanțului. Privi cu ură spre intrarea în ogradă, unde tătașa și vecina spălau niște cârpe și le întindeau apoi la soare, în fața târnațului. Moașa era în casă cu mama și se auzeau voci: a moașei care dădea indicații, a mamei, sfârșită de efort și plâns de nou născut. Se șterse pe față cu mâneca și mestecă o înjurătură printre dinți. În loc să fie cu Ion a lu' Retezatu' și cu Toma lu' Mânânțălu' pe deal, la pădure, el sta ca prostu', că mă-sa... Era ziua Sfântului Ilie. Ar fi mers cu băieții la pădure, dar cum să mai dea ochii cu ei?

– Hai s-o vezi, mă! Are mă-ta o fătuță!

Intră cu privirea în jos. Mama era întinsă în pat. Palidă și stoarsă de putere. Fața îi era galbenă și asudată. Ținea în brațe un șomoiog de cârpe și se chinuia să zâmbească:

– Hai, dragu' mării. Hai să-ți vezi sora, spuse cu drag, privind cu teamă la băiatul desculț, care parcă nu îndrăznea să se apropie.

Niculae făcu nehotărât o jumătate de pas înspre femeia ce abia se ținea în capul oaselor. Se opri cu tălpile înfipite în lutul răcoros al casei. Strânse pumnii cu furie, aruncă o privire înveninată lăuzei, se întoarse pe călcâie și ieși

afară. Mama oftă din rărunchi și privi chipul alb al copilei adormite:

– S-a obișnui, șopti mai mult pentru ea.
– Tăt îi tată-so copilu' ăsta. Os de drac. Tu stai și hodinește-te, să-ți revii în puteri. Lasă-l cu Dumnezo'... spuse moașa, potrivindu-i în jurul pântecelui ștergura tare de cânepă.

Maria își înghiți lacrimile cu ochii la chipul micuț al copilei adormite.

– Ce soartă îi ave' tu, dragu' mării? zise șoptit. Micuța avu o grimasă însoțită de o umbră de zâmbet.

– Râde la îngerași, spuse moașa terminând de cusut.

Tăie cu un cuțit ața și se asigură încă o dată că materialul tare e destul de bine potrivit pe trupul femeii.

– Marie, mă duc amu'. Dă-i la fată să sugă cât de des, să ți se sloboadă bine laptele. Pe măgaru' ăla nu-l lua în samă. Tu-i pui în blid mămăligă. Ce-a face?

Maria privi în jos umilită. Tot satul îi știa povestea. Își strânse la piept copila și oftă adânc. O mână răcoroasă o făcu să întoarcă brusc capul:

– Ai scăpat, mică?
– Dragu' mării! răsuflă ușurată femeia, văzându-l pe Vaslica, fiul cel mare, și făcu o mișcare să se ridice...
– Stai liniștită și ai grijă de fată. Cum o cheamă?
– Săraca! Nu m-am gândit la nume...
– S-o cheme Ana.

Capitolul 2

Frumoasă fată le dăduse Dumnezeu. Se uitau la ea ca la soare. Oameni gospodari, cu ceva stare, aveau doi copii ca două flori. Mihai fusese curios de mic și acum era croitor. Meserie bună. Bănoasă. Veneau oamenii de pe sate să-și facă haine nemțești, ca la oraș. Mână iscusită, vorbă clară și calmă, de încredere.

– Vorbește ca un bătrân Mihai al dumitale, bade Todore. De micuț așe o fost. I-o destupat Dumnezo' mintea. Și Maria-i ca o icoană.

Erau vorbe pe care fericitul părinte le auzea des. Amândoi copiii erau pricepuți și la câmp, dar și în casă. Și cu sapa, dar și cu vorba. Respectuoși și cuminiți. Ieșeau cu fruntea sus și zâmbind în fiecare duminică dimineața, când mergeau toți patru, frumos gătiți, la biserică. Pe fata fragedă ca un boboc de trandafir puseseră ochii mulți feciori din sat și nu numai. Dar ea era copilăroasă și mai mult se ținea de mă-sa decât să aibă gând de măritiș ca altele de vârsta ei. Însă toate au un rost pe lume și trebuia să se așeze și ea la casa ei. Altfel, din căprioară, putea ajunge iute fată bătrână și de batjocură în sat. Acum îi era timpul. Tata știa. Îl cam durea sufletul de răsul ei de tinerețe, dar bătea cu pumnul în masă când femeia încerca să-l domolească și să-l convingă să mai aștepte un an, doi,

să se mai coacă fata. Nu! Acum era momentul. La horă nu stătea niciun joc, ca altele care se îmbiau și tot degeaba. Toți flăcăii din sat poșteau la nurii Mariei, dar ea râdea nepăsătoare, fără să dea de înțeles că ar plăcea pe vreunul. Până și Mirel, băiatul popii, zâmbea pe sub mustață când vorbea cu Maria. Dar nu era de nasul lor și, oricum, fata râdea de el pe la spate. Că are urechile clăpăuge și că așa trebuie să arate o maimuță, ca băiatu' popii. Mama o sfădea cu blândețe, râzând și ea. Avea fata asta un soi de-a spune lucrurile că te simțai gădilat cu poftă de râs când povestea ea ghidușii.

– Nu-i frumos Marie să râzi de nime'. Și el îi copilu' cuiva, dar îi venea să râdă și ei și se gândea că așa trebuie să arate o maimuță, știe Maria ce știe. Deși, de unde păcatele să vadă ea maimuță?

Mihai era drept ca bradu' și serios. Se sfātuia tata cu băiatu' în orice. Și de pământ, și de mersul lucrurilor din ogradă, dar și de măritișul Mariei tot cu el vorbea seara, după ce mulgeau vacile. Fata era dorită de mulți în sat. Și din alte sate, dar nu ar fi dat-o departe de casă. Numai Grigore din deal și-a dat fata tocmai în Bonțida, n-a găsit unul în toată Sava să o ia. Că vorba ceea:

*Care fată-și lasă satul
Mânce-o jalea și păcatul
Că și eu mi l-am lăsat
Multă jale am mâncat.*

Era copilăroasă Maria, e drept, dar i-a veni mintea la cap când a fi la casa ei și-a avea și ea soacră. Că aia nu-i ca mama. Nu se teme că l-a face de rușine la casă străină, că știa mânuși și furca și suveica și lingura în oala de mămăligă.

Dintre flăcăii ce puseseră ochii pe fată, cel mai potrivit i se părea Voinicu, un băiat curajos și harnic, fruntea tinerilor din sat. Era și de familie bună. Că trebuie să te uiți și cu cine te încuscrești. Dacă tata doarme-n șanț după prea mult jinars de prune, nici feciorul n-a ocoli crășma. Poate nu amu' la tinerețe, dar cu rându' viața te cioplește după chipul și asemănarea părintelui tău.

A chemat-o la el pe Maria și, cu duhul blândeții, i-a spus ce gândeste:

– Dragu' ăsta de timp nu stă, fata tatii, și toate trebe făcute la vremea lor.

Când a auzit de Voinicu, Maria n-a zis nimic. Nici da, nici ba. S-a uitat o secundă cu albăstrelele ei de ochi senini în ochii părintelui și frica din ei l-a înmuiat pe badea Todor. Preț de o secundă doar.

El era cap de familie și nu îmbătrânise degeaba. Fata va face pe voia lui. Și-a dres vocea și i-a spus că, de are pe altul în minte și-i din neam de oameni întregi, el nu zice ba. Dar fata a stat cu ochii în pământ, rușinată și n-a zis nimic.

În a doua săptămână după Paște s-au înțeles să vină pe vedere, s-o ceară după obicei. A tăiat mama doi pui de tocană și i-a pregătit cu ochii în lacrimi. Nu-și simțea fata încă pregătită. Cum să-i dea drumul în lume la greu și la necaz așa tânărucă?

Au venit toți trei la ceas de seară, îmbrăcați cu hainele bune, cu veselie pe față, cu o fele de jinars și cu ciureghe proaspăt făcute de lelea Nastasie. S-au pus la masă și la povești. Despre seceta mare, despre pământuri, despre oamenii din sat. A adus apoi badea Todor jinars bun și limbile s-au dezlegat și au început a se înțelege despre nunta celor doi tineri. Fără să-i întrebe nimic și pe ei, ca și cum părerea lor ar fi contat cel mai puțin, fiind de la sine înțeles că soarta le era rostuită de părinți, după înțelepciunea bătrânească. Erau de față și era de ajuns. Să tacă și să asculte! Că nime' în lume nu știe și nu-ți vrea binele ca mamica și tatica.

Casa era plină de vorbă veselă, dezghețată de tăria de prună, iar bucuria unirii între două familii de gospodari părea să se miște vioaie, ca un teatru de păpuși amplificat de lampa cu fotoghin, ce făcea să danseze pe pereții proaspăt văruiți umbrele celor prezenți.

Voinicu n-a putut înghiți niciun dumnicat. Bucuria îi umflase parcă limba și nu putea să zică nimic. Se uita la Maria cu ochii lucind de poftă, dar nu reușea să-i prindă privirea. Fata servea tăcută lângă mă-sa, cu ochii în

pământ, fără să se amestece în vorbele celor mari. Nu părea să bage în seamă nici pe musafirul ce o mânca din ochi, dar nici ce se punea la cale, de parcă n-ar fi fost vorba despre ea. Avea să se mărite, că asta era soarta femeii... Să-și ascundă coada sub năframă, să facă mâncare la bărbat, să asculte de soacră și să facă copii sănătoși.